

la lleguminosa y 'l cereal, compost sols de superfosfat de cal, cloruro de potasa y guix: donchs no 's va prestar á una prova de anarhi á guanyar molt y perdrehi res. En cambi ne vaig trobar un altre de pagés, soci de la *Cámara* y amant del progrés, que provará el dit sistema Solari, enterantsen en un llibre que 'l hi he deixat: *Cultivo de los terrenos según el sistema Solari*, de la Biblioteca agraria solariana de Sevilla.

Un pagés que viu lluny del poble se queixaba de que quan había anat y vingut el metje y la medicina, el malalt había patit molt, si es que hi arribaba á temps el remey: jo li contestí: En las casas de pagés solitarias y lluny, convé entenguin un poch de medicina doméstica, y tinguin á casa alguns remeys mes necessaris. Jo 'm recordo que abans á casa meva, casa de pagés lluny del poble, per certs mals y accidents ens arreglábam, y pocas vegadas necessitábam el metje; teníam alguns remeys y bastantas herbas que recullíam de boscos, rechs y barranchs, donchs n' hi há de molt bonas: avuy día, creyentse la gent mes espabilats, no saben fer casi res sense el metje y l'apotecari y el menescal: jo 'm crech que 'ls nostres pares eran en general mes espabilats que nosaltres, com ho prova que sense molts adelantos d' ara, teníam mes religió, mes salut, mes tranquilitat y fins mes diners, y menos vicis; y á lo menos no anaban tan adelerats per fer diners ni teníam tantas necessitats y desitjos desordenats. Hi ha moltas herbas que trepitjem, que tenen grans virtuts medicinals; lo que falta es conéixerlas y apreciarlas; pero avuy sembla que molts se donguin de menos de remeyarse ab herbetas que curan y no danyan y prefereixen pendre drogas químicas que si curan es per espatllar altres órgans.

Hi ha una reacció envers las plantas medicinals que s' anirá accentuant, donchs van aumentant els establiments de curació natural en Alemania, y altrás nacions adelantadas; y 's curan ab aygua, herbetas, sol y vida de pagés, moltas malalties que s' han burlat de tots els remeys més moderns, lo qual demostra que convé tornar á la naturalesa en moltas cosas.

Estem rodejats, els que tenim la sort de viurer en el camp, de tresors y maravillas si las sabessim estudiar y compendrer, y son moltas las plantetas preciosas que 'ns ha regalat nostre bon Deu. Aquí tenim la ortiga, que fa por porque pica y creix en llochs humils, qu' es una preciositat, además de qu' es un bon ferratje, planta textil, com el canem, comestible per l' home, no inútil á la viram; planta tintórea y oleifera, es además un gran remey; l' ayga d' artigas pe 'ls hidròpichs y mals d' orina; pe 'l reumatisme fregantse ab ellas; pe 'l pit, cólich, pe 'ls cabells, y sobre tot per deturar la sanch: una boleta de such d' artigas detura la sanch del nas, y dit such de artigas picadas ha deturat hemorragias que habían resistit els demás remeys, inclús l' ergotina. La virám y 'ls indiots van molt bè donantlos gra d' artigas.

Aquí tenim la cua de caball que hauréu vist en els rechs; es una planta preciosa per netejar plats y ollas, per netejar els runyons y bufeta dels que pateixen mal de pedra; per netejar llagas y mals lletjos, en cataplasmas, draps mullats y banys: presa l' aygua de cua de caball ó sanguna purifica l' estomach y limpia las vías urinarias habent donat bons resultats: també va bè en els vòmits y fluxos